

Gabriel Garsia Markes

ULUG' ONANING JANOZASI

(hikoya)

t.me/e_kutubxona

Barcha turdagi qavlsiz kimsalar, roppa-rosa to'qson ikki yil hukmdorlik qilgan va o'tgan sentyabrning oxirgi seshanbasida jonini Parvardigorga taslim etgan Makondo shohligining yakka hukmdori Ulug' Onaning haqiqiy tarixini eshiting. Janozasiga Vatikandan Oliy Ruhoniy hazratlarining shaxsan o'zi tashrif buyurgan Ulug' Ona haqidagi hikoyaga quloq bering.

Endilikda, Ulug' Onaning sodiq tabaalari bunday dahshatli larzadan nihoyat o'zlariga kelganlarida, endilikda, San-xasintolik hushtakchilar, guaxiralik kontrabandistlar, sialik sholi o'roqchilar, Guakamayyalik fohishalar, sierpelik azayimxonlar, arakatakilik banan teruvchilar es-hushlarini yig'ib, bedor o'tkazilgan shuncha tunlardan so'ngra miriqib uxlab olish uchun pashshaxona qurganlarida, endilikda, lozim bo'lgan arboblari, hatto Respublika Prezidenti, qolaversa, insoniyat tarixida eng tantanali dafn marosimida nafaqat dunyoviy, balki diniy hokimiyat nomidan vakillik qilish imkonidan foydalanib qolgan barcha kishilarning ko'ngillari xotirjam bo'lib, davlat ishlari bilan shug'ullana boshlaganlarida, endilikda, Oliy Ruhoniy hazratlarining tani va joni baqo olamiga ketganida, chor atrof konserva bankalari, bo'sh shishalar, sigareta qoldiqlari, g'ajilgan suyaklarga, bu tarixiy hodisaga kelgan son-sanoqsiz odamlar to'dasi qoldirgan va allaqachon qurib ulgurgan uyumlarga to'lib ketgani uchun Makondo ko'chalaridan na yurib, na o'tib bo'lmaydigan paytda, endilikda darvozalar oldiga o'rindiqni qo'yib olib, tarixnavis dono janoblar bostirib kelmasidan oldin, butun mamlakatni hayajonga solgan ayni hodisalar haqida aql-idrok bilan hikoya qilib bermoq darkor.

O'n to'rt hafta muqaddam, uzoq vaqt davomida ketma-ket zuluk solishlar, xantal qog'oz qo'yishlar va dori bog'lashlardan tunlari azob-uqubat tortgan Ulug' Ona o'lim oldi isitmasidan so'ng sindi, o'zi yaxshi ko'radigan to'qima tebranma kursiga o'tqazishlarini buyurdi, chunki nihoyat so'nggi vasiyatini e'lon qilishni xohlab qoldi. SHu bilan u gunohga botgan bu dunyodagi amallariga xotima yasamoqchi edi.

Saharmardondan janozasiga oid barcha ishlarni Antonio Isabel ota bilan maslahatlashib olgan Ulug' Ona merosiga taalluqli ishlarni shuncha kun mobaynida to'shagidan nari ketmagan bevosita merosxo'rlari – o'nta erkak va ayol jiyanlari bilan kelishib olishga kirishdi. Qandaydir mujmal narsalar haqida o'zicha g'o'ldirayotgan, salkam yuz yoshga kirgan Antonio Isabel ota shu yerda o'tirardi. O'nta norg'ul yigit munkillagan ruhoniyni oldindanoq ikkinchi qavatga,

to'ppa-to'g'ri Ulug' Onaning yotoqxonasiga olib chiqqan va so'nggi daqiqalarda yoqdan-bu yoqqa tashib yurmaslik uchun shu yerda qoldirishga qaror qilgan edilar.

Jiyanlarning kattasi Nikanor – temirtepkili etik, moshrang kamzul kiygan, ko'ylagi ostiga uzun stvolli o'ttiz sakkizinchi kalibrli to'pponcha taqib olgan davangirday va badqovoq yigit – notariusni olib kelishga jo'nadi. Asal qiyomi va jambil hidlari ufurgan, nimqorong'i yerto'lalarida sandiqlar, qutilar, suyaklari allaqachon chirib bo'lgan to'rt avlodning allaqanday qaqir-ququrlari qalashib ketgan ikki qavatli dang'illama uyidagi to'ralar ikki haftadan buyon qattiq tanglik ichida kutaverib, dong qotgan edi. Dahliz devorlariga qoqilgan changaklarda yaqindagina nimtalanmagan cho'chqa go'shtlari osilib turgandi, avgust oyining yakshanba kunlari issiqdan havo o'ta dim bo'lib ketgan vaqtlarda o'ldirilgan bug'ularning qoni oqib yotgandi, endi bo'lsa, ishora bo'lishi bilanoq otlarini egarlab, adadsiz Makondoning chor atrofiga qayg'uli xabarni etkazishga shay, charchagan choparlar tuz to'ldirilgan qoplar , uyulib yotgan ish asboblarning shundoqqina ustida dumalab uxlayotgandilar.

Ulug' Onaning barcha qarindosh-urug'lari zalga yig'ildi. Tungi bedorliklardan, umuman, yaramas irsiyat sabab kamqonlikdan so'lg'in xotin-qizlar, har doimgidek, abadiy, og'ir motamda edilar, chunki ularning hukmfarmosi urug'ida hamisha kimdir vafot etib turardi.

Ulug' Ona qattiqqo'l ayollarga xos qat'iyat ko'rsatib, urug'-aymoqlari va boyliklarini o'tib bo'lmas devor bilan o'rab olgandi va bu o'ramdan bir qadam tashqariga chiqmaydigan jiyanlar xolalariga, amakilar jiyanlariga , akalar kelinlariga uylanar edilar, yaqin qarindoshlarning bunaqa nojoiz oila qurishi shu darajaga borib etdiki, naslni davom ettirishning o'zi katta muammoga aylandi. Faqat jiyanlarning eng kichigi Magdalenagina bu temir to'siqni yorib o'tishga muvaffaq bo'ldi. U Antonio otadan kechalari tushiga kirib, mudhish bosinqirashlariga sabab bo'layotgan jinlarni haydab solishini o'tindi, so'ngra Apostol prefekturasining ibodatxonalaridan biriga ketdi va sochini qirdirib, dunyo lazzatlari va tashvishlaridan voz kechdi.

Ammo erkak jiyanlar erkaklik sha'niga dog' tushirmadilar va qishloqda, xutorda, yo'l chetidagi buta tagida, xullas, duch kelgan joyda birinchi kecha huquqidan g'ayrat bilan foydalanaverdilar va qonuniy oilalaridan tashqarida beaddad valadi zinolarni dunyoga keltirdilar; bu haromzodalar Ulug' Onaning homiyligi ostida qarolmalaylari orasida yashar edilar.

O'lim yaqin qolgani odamlarni oyoqqa turg'azib yubordi. Izzat-hurmat va itoat qilishlariga o'rgangan o'layotgan kampirning ovozi zo'r-bazo'r chiqayotgan bo'lsada, aytganlari Makondoning eng chekka go'shalarigacha etib bordi. Bu o'limga befarq bo'lgan kishining o'zi yo'q edi. Ulug' Ona butun asr mobaynida Makondoning diqqat markazida bo'lib keldi. Undan ikki asr oldin akalari, ota-onasi, bobo-buvilari bu yerda xuddi shu tarzda hukmfarmolik qilgan edilar.

Makondo shohligining o'zi ularning buyuk urug'i atrofida kengaygandi. Kampirning mol-mulkinging manbai, haqiqiy bahosi, mulklarining hududini hech kim aniq bilmasdi, chunki odamlar oqar va ko'lmak suvlar, yog'ib o'tgan va yog'ayotgan yomg'irlar, yo'llar va so'qmoqlar, har bir simyog'och, qurg'oqchilik va kabisa yillari, umuman , shaksiz meros huquqiga ko'ra, yer yuzida, hayotda nima bo'lsa barchasi uning hukmida ekaniga allaqachon ko'nikib qolishgandi. Ulug' Ona kechki havodan nafas olish uchun ayvonga suzib chiqib, haddan tashqari qappayib ketgan gavdasining qudratli zalvorini ulug'vorlik bilan eski tebranma kursiga tashlagan vaqtlarida haqiqatan ham yorug' olamning eng badavlat va qudratli hukmdoridek bo'lib ko'rinar edi.

Barcha odamlarga o'xshab, u ham o'lishi mumkinligi, albatta, yaqin qarindoshlari va, ayniqsa, keksa Antonio Isabel otaning karomatli pand-nasihatlari joniga tegib ketgan soatlarda o'zidan boshqa kimsaning, bironta tabaasining xayoliga ham kelmagan. SHunga qaramay, Ulug' Ona ona tomondan buvisiga o'xshab yuz yildan ko'proq umr ko'rishiga ishonardi. Buvisi 1875 yilda oshxonasiga biqinib olib, Aureliano Buendia soldatlariga qattiq qarshilik ko'rsatgan edi. Faqat shu yilning apreliga kelibgina Ulug' Ona Parvardigorning unga marhamati cheksiz ekaniga va federalist masonlar to'dasini shaxsan o'zi ochiq jangda qirib tashlay olishiga shubhalana boshladi.

Ulug' Ona butunlay to'shakka mixlanib qolganida, uy tabibi bir hafta davomida tanasiga xantal qog'ozi yopishtirdi va jun paypoqlarini echmaslikni buyurdi. Bu tabib kampirga otameros qolgan bo'lib, Monpele universitetini tamomlagan , lekin faylasufona qarashlariga ko'ra, ilmiy taraqqiyotni rad qilar edi. Ulug' Ona vrachlik bilan shug'ullanuvchilarning hammasini Makondodan quvib yuborib, unga cheklanmagan huquqlar berdi . Raqibi qolmagan doktor bir vaqtlar umrining oxiri ko'rinib qolgan og'ir kasallarni borib ko'rish uchun otga minib, butun o'lkani aylanib yurar edi. Saxiy tabiat diplomli vrachni ko'pdan-ko'p noqonuniy bolalarning otasiga aylantirdi, lekin bir kuni u qayiqda ketar ekan, shafqatsiz bod kasali bexosdan oyoqdan oldi. O'shandan buyon Makondo ahlini davolash ishlari sirtidan, turli tavsiyalar, taxminlar va qisqa yozuvlar orqali amalga oshirib kelinardi.

Ammo Ulug' Ona chaqiruvidan so'ngra doktor ikkita qo'ltiqtayoqqa suyanib, maydondan amal-taqal qilib o'tdi va uy kiyimida to'g'ri kampirning yotoqxonasiga kirib bordi.

Faqat sakkizinchi kuni valine'matining kuni bitganiga aqli etdi va ustiga lotincha yozuvlar bitilgan shishacha va bankachalar saqlanadigan sandiqchasini olib kelishlarini buyurdi hamda qolgan uch hafta mobaynida daqqiyunusdan qolgan usullarni ishlatib, foydasiz suyuqliklar, shamlar va bog'lamalar bilan o'layotgan kampirning tinkasini quritdi. Beliga zuluk soldi, og'riq juda kuchli bo'lgan joylariga pishirilgan qurbaqa yopdi. Nihoyat, bir tongda mashhur doktorni shubha bosdi, u Ulug' Onadan qon olish uchun sartaroshnimi yoki ins-jinslarni haydash uchun Antonio Isabel otani chaqirish kerakmi, deya ikkilanib qoldi. Ana shunda Nikanor qarollar orasidan o'nta norg'ul yigitni ruhoniyni olib kelishga jo'natdi, ular cherkovning kekxa arbobini g'ijiraydigan, rangi unniqqan guldor qimmatbaho ipak taxtiravonda Ulug' Onaning yotoqxonasiga keltirishdi.

Taxtiravonning qo'ng'iroqchasining jiringlagan tovushi o'layotgan kampirga oxirgi hadyalar bilan oshiqib kelayotgan Antonio otadan o'zib ketib, Makondo ahliga birinchi mujda bo'lib eshitildi. Quyosh chiqishi bilan Ulug' Onaning uyi oldidagi maydon bamisoli quvnoq g'ala-g'ovurga to'la bozorga o'xshab qoldi.

Ko'p kishilar o'tgan zamonlarni, Ulug' Ona yetmish yoshlik to'yini qanday shodu xurramlik bilan tashkil qilganini, qanday ziyofat berganini eslardilar. Oddiy kishilar uchun maydondagi chetanga o'ralgan kattakon sharob shishalarini dumalatib olib chiqishgan, shu yerning o'zida mol so'yishgan, baland ko'tarmada uch kecha-kunduz orkestr tinmay musiqa chalgan edi. Asrimizning birinchi haftasida polkovnik Aureliano Buendianing qarorgohi o'rnashgan bodom daraxtining siyrak soyasida ichkiliklar, kolbasalar, qovurilgan ichak-chavoqlar, turli-tuman pishiriqlar, kokos yong'oqlari savdosi qizib ketgandi. Lotereya stollari, xo'roz urishtirilayotgan qo'ralar atrofi tirband bo'lgandi. Bu to's-to'polonda, hayajonga tushgan olomon ichida Ulug' Onaning tasviri tushirilgan ko'krak nishonlarini sotishardi.

Odatda, Makondoda barcha bayramlar muddatidan ikki kun oldin boshlanar va hukmfarmoning dang'illama uyida berilgan baldan so'ng mushakbozlik tashkil qilinar edi. Tanlangan mehmonlar va ularning oila a'zolari yangi rusumdagi musiqa sadolari ostida sho'x-shodon raqsga tushardilar. Eski pianinodan bo'g'iq musiqa ovozi yangrardi. Bu mehmonlarga ularning noqonuniy bolalari uchib-qo'nib xizmat qilishardi.

Ulug' Ona nafis matodan tikilgan jildlar sirilgan yostiqlarga suyangan holda oromkursida savlat to'kib o'tirar va beshta barmog'iga ham yaltiroq uzuklar taqilgan o'ng qo'lining kichik bir ishoratiga barcha kiprik qoqmay bo'ysunardi. O'sha kuni Ulug' Ona – ba'zan sevishganlar bilan kelishgan holda, ko'pincha o'z tashabbusi bilan – bu yili qilinadigan to'ylarni e'lon qilib qolardi. Sershovqin bayram yakunida u gulchambarlar va rangli chiroqlar bilan bezatilgan ayvonga chiqib, olomon ustiga bir hovuch tanga sochardi.

Bu shonli an'analar qisman to'xtovsiz motamlar, asosan, Makondoni larzaga solgan siyosiy g'alayonlar sababli allaqachon asfalasofilinga ketgan edi. Yangi avlod bu tantanalar haqida faqat eshitgan, Ulug' Onani bayram marosimida ko'rish ularga nasib qilmagan. Bu bayramlarda hokimiyat vakillaridan biri, albatta, kattakon elpig'ich bilan Ulug' Onani hamisha elpib turar, Muqaddas ehsonlarni olib chiqishganida gollandcha kashtalar bilan bezatilgan ko'ylagi va kraxmallangan

etagi g'ijimlanmasligi uchun faqat ungagina tiz cho'kmaslikka ruxsat berilar edi. Hurmatli otasining vafotidan so'ngra «Ulug' Ona» degan yangi va oliy unvonga musharraf bo'lgan yigirma ikki yashar Mariya del Rosario Kastanedava-Montero qadimiy dang'illama uydan Asosiy mehrobgacha ikki yuz metr masofaga yozilgan gilam-poyondozdan qanday yurib o'tgani keksalarga yoshligidan elas-elas xotira bo'lib qolgan. O'rta asrlarga munosib bu yorqin hodisa endilikda faqat Ulug' Ona urug'ininggina emas, balki butun millat tarixining mulkiga aylangan.

Ulug' Ona hazratlarining barcha ishlarini katta jiyan Nikanor yuritardi. Oddiy bandalardan yiroqdagi Ulug' Ona bo'lsa, gullagan yorongullar bilan bezatilgan issiqdan dim ayvonda ko'zga chalinmasdan , o'z shon-shuhrati chambariga chulg'anib, oromkursida tebranib o'tirar edi.

Ulug' Ona vasiyati e'lon qilingach, uch kechayu uch kunduz ommaviy sayil o'tkazishga va'da berganidan hamma xabardor edi. U vasiyatini faqat o'limi oldidan o'qishini barcha bilar, lekin Ulug' Onaning qazosi muqarrar ekaniga hech kimning ishongisi kelmasdi.

Mana, Ulug' Onaning paymonasi ham to'ldi. Bo'ynigacha shifobaxsh sabur barglari yopishtirilgan Ulug' Onaning bokira va bo'liq ko'ksi chang bosgan markizet ko'ylak, ko'pchigan yumshoq choyshablar ostida sal-pal ko'tarilib tushayotgani uning hali tirik ekanidan dalolat berib turardi. Jo'shqin va qat'iyatli oshiqlar Ulug' Onani ellik yoshga to'lguniga qadar qiyin-qistovga olaverdi, lekin tabiat uni urug'ining bo'lg'usi barcha avlodlarini boqishga qodir katta ko'kraklar bilan siylaganiga qaramay, barchasini rad qildi, bokira va befarzandligicha boqiy dunyoga rihlat qildi.

So'nggi marta muqaddas zaytun yog'i surishga hamma narsani taxt qilgan Antonio Isabel ota boshqalar ko'makka kelmasa, Ulug' Onaning kaftiga xushbo'y moyni surishga kuchi etmasligini tushundi , chunki ajal nafasini his qilgan kampir qo'llarini musht qilib tugib olgan edi. CHaqqonlik va qat'iyat borasida bir-biri bilan musobaqalashgan qiz-jiyanlarning barcha urinishlari chippakka chiqdi. O'layotgan

kampir qimmatbaho uzuk taqilgan qo'llarini ko'kragiga bosib olgancha qattiq qarshilik ko'rsatdi va nursiz ko'zlarini jiyanlariga baqraytirib, g'azab bilan «O'g'rilar!» deya vishilladi. Lekin teshvoray deb qarayotgan ko'zlarini Antonio Isabel ota va idish bilan qo'ng'iroqcha ko'tarib turgan yoshgina xizmatkorga borgan Ulug' Ona asta va holsizgina: «Men o'layotirman...», – dedi. SHunday degach, u ajdodlaridan qolgan nihoyatda go'zal olmos uzukni barmog'idan chiqardi va uni, qoidaga ko'ra, eng kichik jiyan Magdalenaga uzatdi. SHunday qilib, ularning urug'iga xos barqaror an'ana barham topdi, chunki mo'min-qobil Magdalena cherkov foydasiga merosdan voz kechgan edi.

Tong pallasida Ulug' Ona oxirgi topshiriqlarini berishi uchun uni Nikanor bilan yolg'iz qoldirishlarini buyurdi. Aqli-hushi va xotirasi joyida ekan, u Nikanor bilan Makondo shohligidagi ishlarning ahvolini muhokama qildi, so'ngra o'zining dafn marosimi haqida so'zlay boshladi. «Ko'zingga qara! – dedi u. – Hamma qimmatli narsalarni qulflab qo'y. Odamlarni bilib bo'lmaydi. O'lik bor joyda kimdir nimanidir o'marish payida bo'ladi». Nikanorni chiqarib yuborgach, Ulug' Ona ruhoniyni chaqirdi. Ruhoniy uning uzundan-uzoq, batafsil tavba-tazarrusini eshitib bo'lgach, o'layotgan kampirning oxirgi ibodat marosimida ishtirok qilishlari uchun barcha qarindoshlarini yotoqxonaga taklif qildi. Ana shundagina Ulug' Ona to'qilgan tebranma oromkursiga o'tqazishlarini va oxirgi vasiyatini e'lon qilishni xohlab qoldi. Guvohlar Antonio Isabel ota va doktor ishtirokida u qat'iy, burro-burro tovushda ulug'ligi va cheksiz hukmronligining yagona va mustahkam asosi bo'lgan butun boyliklari ro'yxatini notariusga aytib yozdirdi. Bu ro'yxatni yozar ekan, Nikanor mayda yozuvi bilan yigirma to'rt sahifa qog'ozni to'ldirdi. Ulug' Onaning haqiqatda mavjud mol-mulkari uchta ulkan yer-suv maydonini tashkil qilar, ular qirol yorlig'i bilan birinchi kolonistlarga berilgan, lekin keyinchalik qandaydir ustomonlik bilan va hamisha urug'lari foydasiga amalga oshirilgan nikoh shartnomalari natijasida Ulug' Onaning to'la xususiy mulkiga aylangan edi. Beshta viloyatda joylashgan hamda xo'jayinlar loaqal bitta ham urug' ekmagan cheksiz va bo'sh yerlarda uch yuz ellik ikkita oila ijaragir bo'lib yashardi.

Har yili tug'ilgan kunlarida Ulug' Ona bu xo'jaliklardan salmoqli o'lpon yig'ib olar va bu bilan mazkur yerlar davlatga abadiy qaytib berilmasligini ko'rsatib qo'yardi.

Peshayvonga chiqarib qo'yilgan oromkursida gerdayib o'tirgan Ulug' Ona uning mulklarida yashash huquqini berish uchun ijarachilardan haq olardi. Uning otabobolari ham o'z vaqtida hozirgi ijarachilarning ajdodlaridan haq olgan edilar. Hukmdorning hovlisi mol-dunyoga to'lib ketardi – odamlar uch kun mobaynida bu yerga cho'chqalar, kurkalar, tomorqa va bog'lardan olingan birinchi hosilni va jami hosilning o'ndan birini olib kelishardi. Qo'pol hisob-kitoblarga qaraganda, yuz ming gekardan oshadigan qo'l urilmagan yerlardan Ulug' Onaning urug'i oladigan haqning miqdori ana shuncha edi. Tarix taqozosi bilan bu maydonlarda poytaxt Makondoni ham qo'shib hisoblaganda, yettita shahar qad ko'tardi, lekin faqat yashaydigan uylarigina shaharliklarniki bo'lib, ular o'z uylarida yashash uchun Ulug' Onaga qurtday qilib to'lashardi. Faqat bugina emas, davlatning o'zi ham ko'chalar va maydonlar uchun unga saxiylik bilan haq to'lardi.

Hukmdorning behisob chorvasi istagan joyida o'tlab yurardi. Tashnalikdan tinkasi qurigan hayvonlar Makondoning eng uzoq go'shalarida sanqib yurishardi. Ammo ularning sag'risiga osig'liq qulf shaklida urilgan tamg'alar Ulug' Onaning qudrati to'g'risidagi afsonaning yanada ko'pirishiga xizmat qilardi. Hukmdorning otxonasi hali fuqarolar urushi vaqtidayoq xiyla bo'shab qolgan va bora-bora omborga aylangan edi. Bu yerda eski, ishdan chiqqan sholi yanchadigan mashina, buzuq shakarqamish taxtakachi va boshqa ashqol-dashqollar saqlanardi. Buning sabablari to'g'risida bosh qotirish hech kimning xayoliga ham kelmasdi. Ulug' Onaning boyliklari ro'yxatida oltin yombiga to'la uchta mashhur ko'za ham bor edi. Bu ko'zalar allaqachonlar bo'lib o'tgan Mustaqillik urushi vaqtida hukmdor uyining qaysidir maxfiy joyiga ko'mib qo'yilgan va qunt bilan to'xtovsiz olib borilgan qidiruvga qaramay, hanuz topilmagan edi. Ijaragirlardan yer haqini, birinchi hosil, hosilning o'ndan biri va shu singari boshqa to'lovlarni olish huquqini qo'lga kiritgan merosxo'rlar har safar qazuv ishlarining puxta o'ylangan va mukammal rejasini ham olishar va muvaffaqiyat qozonishlariga astoydil ishonishardi.

Makondo shohligidagi barcha ko'zga ko'rinarli boyliklarini sanab adog'iga etishi uchun Ulug' Onaga roppa-rosa uch soat vaqt kerak bo'ldi. O'lim to'shagidagi kampirning ovozi dim xonada aniq-ravshan eshitilar va tilga olingan har bir narsaning qimmatini alohida ta'kidlab ko'rsatayotganga o'xshardi. Nihoyatda

qimmatli qog'ozga Ulug' Ona o'rgimchaksimon imzo chekdi, uning ostiga ikkita shohid qo'l qo'ydi. SHunda Ulug' Onaning uyi oldida, chang bosgan bodom og'ochi ostida kutib turgan tumonat olomon engil tin oldi.

SHundan keyin Ulug' Ona, o'z axloqiy tushunchalariga ko'ra, o'zining moli deb hisoblaydigan barcha narsalarni batafsil sanashga o'tdi. Mahobatli yonboshlariga tayangan Ulug' Ona aql bovar qilmaydigan iroda kuchi bilan o'zini tiklanib o'tirishga majbur qildi, hatto, o'limi oldidan ham ulug'vorligini unutmaydigan barcha ajdodlari shunday qilar edilar, hamda qat'iy va amirona ohangda burro-burro qilib, behisob xazinalarini yodaki sanay boshladi:

«Yer osti boyliklari, hududiy suvlar, davlat bayrog'ining ranglari, milliy suverenitet, an'anaviy siyosiy partiyalar, inson huquqlari, inson erkinliklari, birinchi va ikkinchi bosqich sudlari, hakamlar sudi, tavsiya maktublari, tarixiy taraqqiyot qonunlari, eng muhim nutqlar, erkin saylovlar, go'zallik tanlovlari, umumxalq shodiyonalari, latofatli senoralar, intizomli xushtorlar, oliyjanob zobitlar, Ruhoniy Hazrati Oliylari, Oliy sud, olib kirish taqiqlangan mollar, liberal kayfiyatdagi xonimlar, til sofliги muammosi, go'sht etishtirishning kelajagi, butun dunyoga o'rnak bo'lishga arzirli xulq-atvor, o'rnatilgan huquq-tartibot, erkin va haq so'zni yozadigan matbuot, Ateneum Janubiy Amerika madaniyat markazi, jamoatchilik fikri, demokratiya saboqlari, nasroniy axloqi, valyuta tanqisligi, siyosiy boshpana huquqi, kommunistik tahdid, dono davlat siyosati, kundan-kunga ortib borayotgan qimmatchilik, respublikachilik an'analari, jamiyatning kambag'al qatlamlari, birdamlik nomasi va...»

Oxiriga etkazishga muvaffaq bo'la olmadi. Bunchalik uzoq sanoq aql bovar qilmaydigan iroda kuchining so'nggi shiddatini kesdi. Ikki asrdan buyon urug'ining cheksiz hukm-farmoligining negizi bo'lib kelgan axloqiy, binobarin, huquqiy mavhum formulalar va tushunchalar girdobida bo'g'ilgan Ulug' Ona qattiq kekirdi va jon taslim qildi.

Uzoq va bulutli poytaxt ahli o'sha kechasi barcha shoshilinch xabarlarda yigirma yashar ayolning suratini ko'rdi va bu yangi go'zallik qirolichasi bo'lsa kerak, deb o'yladi. Gazetalarning to'rtta sahifasini egallagan kattaytirilgan suratlarda Ulug' Onaning o'tmishdagi yoshligi aks etdi. Shosha-pisha sayqal berilgan suratda u quyuq sochlari suyak terisidan ishlangan taroqda taralgan, chiroyli turmaklangan, ko'ngil sust ketadigan kungurador ko'kraklarining orasi to'g'nog'ich bilan biriktirilgan holda tasvirlangan edi. Ulug' Onaning asr boshida Makondoga kelgan sayyoh-fotograf tomonidan olingan surati gazeta arxivlarida sabr bilan o'z vaqtini kutib yotgan va, nihoyat, tole yor bo'lib, kelgusi avlodlar xotirasida qolish imkoniyati paydo bo'lgan edi.

Shalog'i chiqqan avtobuslar, vazirliklarning liftlari, devorlariga unniqqan gilamlar osilgan g'amgin oshxonalarda bezgak yurtida, chidab bo'lmaydigan jazirama o'lkada vafot etgan hazrati oliyalari to'g'risida, Ulug' Ona haqida hurmat bilan shivirlashib gaplashishardi, chunki matbuotning sehrli kuchi bir necha soat ichida uning nomini jahonga mashhur qilgan edi.

Maydalab yog'ayotgan yomg'ir siyrak yo'lovchilarning yuzlariga ohista urilardi. Barcha cherkovlarning qo'ng'iroqlari marhumaning sharafiga daranglay boshladi. To'qqizta zobitning o'quv yurtini bitirishiga bag'ishlangan tantanali marosimga tayyorlanayotgan Respublika Prezidenti qo'qqisdan qayg'uli xabar olgach, o'sha zahotiyoq telegrammaning orqasiga o'z qo'li bilan harbiy vazirga bir nechta kalima bitdi va unga yakuniy nutqida bir daqiqalik sukut bilan Ulug' Onaning xotirasiga hurmat bajo keltirishni topshirdi.

Bu o'lim shu zahoti mamlakatning siyosiy va ijtimoiy hayotiga ta'sir o'tkazdi. Hatto, millatning qiziqishiyu kayfiyatlari haqida tozalovchi suzgichdan o'tgan xabarlar beriladigan Respublika Prezidenti mashina derazasidan sukunat qo'ynida qotib qolgan shaharni tomosha qilayotib, qandaydir achishtiradigan, og'ir hissiyot girdobida qoldi. SHaharda faqat yomon nom chiqargan qovoqxonalar va to'qqiz kunlik tantanali marosimga shay turgan Bosh ma'bad eshiklari ochiq edi, xolos.

Doriy uslubida ishlangan ustunlar va marhum prezidentlarning soqov haykallari boshpanasiz, eski gazetalar yopinib yotgan gadolarning uyqusini g'amxo'rlik bilan qo'riqlayotgan Milliy maqbaraning ro'parasidagi Kongress derazalaridan da'vatkorona yorqin yog'du sochilib turardi. Umumxalq motamidan larzaga tushgan Birinchi vakil o'z kabinetiga kirar ekan, hammasi birday motam bog'ichi bog'lab olgan, rangi o'chgan va odatdagidan tantanavor ko'rinadigan vazirlar oyoqqa qalqdilar.

Oliy martabali davlat a'yonlari chinakamiga odamgarchilikka rioya qilganlari uchungina emas, balki qarashlari bir-biriga mutlaqo zid, umuman, bir-biriga qarshi tomonlar qahramonona fidokorlik ko'rsatib, umumiy milliy g'oya – Ulug' Onani dafn qilish masalasida o'zaro kelishuvga erishganlari uchun ham vaqti kelib, bu va keyingi kechalari bo'lib o'tgan voqealarni tarixning ulug' saboqlari darajasiga ko'tarishadi. Ulug' Ona soxta saylov byulletenlari solingan uchta quti tufayli Makondo shohligida uzoq yillar mobaynida ijtimoiy tinchlik va siyosiy barqarorlikni ta'minlab keldi. Tabiiyki, bu qutilar ham uning maxfiy mulkining tarkibiy qismi edi.

Hukmfarmoning uyida yashaydigan barcha erkaklar – xizmatkorlar, ijaragirlar, keksayu yoshlar faqat siyosiy saylovlarda ishtirok etibgina qolmay, shu bilan birgalikda keyingi asrda o'lib ketgan vakildorlar huquqlaridan, albatta, foydalanar edilar. Ulug' Ona an'anaviy hokimiyatning yangi, beqaror yo'l boshchilardan, hukmron sinfnining qora xalqdan, boqiy dunyo azaliy qadriyatlarining foniy dunyo o'tkinchi aqidalaridan ustunligi ramzi edi. Tinchlik vaqtlari Ulug' Ona odamlarni shaxsan o'zi siylar yoki jazolar, ruhoniylarni mansabga tayinlar yoki bo'shatar, tarafdorlarining farovonligi to'g'risida qayg'urar, maxfiy fitnalar uyushtirar, shu bilan birga, saylov byulletenlarini soxtalashtirishga oliy farmonlar berar edi. Alg'ov-dalg'ovli yillarda Ulug' Ona o'z ittifoqchilariga yashirincha qurol-yarog' etkazib berar, o'z qurbonlariga bo'lsa, ochiqdan-ochiq ko'maklashardi. Uning hech ko'rilmagan vatanparvarlik sa'y-harakatlari eng yuksak mukofotlar bilan taqdirlangan edi.

Respublika Prezidenti fuqarolar oldidagi o'z tarixiy mas'uliyati darajasini bu gal maslahatchilarning yo'l-yo'rig'isiz o'zi belgilashni xohlab qoldi. U sarv daraxtlari

qorayib turgan bog'chada qadamlab biroz kezdi. Mustamlaka boshqaruvining oxirlarida bu yerda sevgida tole kulib boqmagan portugaliyalik bir rohib o'zini osib o'ldirgan edi. Prezident shaxsiy tansoqchilariga – ko'ksi nishonga to'la ko'pdan-ko'p zobitlariga unchalik ishonmasdi, shuning uchun ham tosh yotqizilgan hovlisi bo'lgan tantanalar zali bilan bog'langan bu bog'chaga qosh qoraygan vaqtlari kirib qolsa, har gal etlari jimirlab ketardi. Tosh yotqizilgan hovlida o'tmish zamonlarda vitse-qirollarning karetsi turardi . Lekin bu kechasi Prezidentning fikri juda ravshanlashdi, chunki u zimmasiga yuklatilgan buyuk vazifaning chuqur mohiyatini anglab etdi hamda to'qqiz kunlik umumxalq motami e'lon qilish va Ulug' Onaga vafotidan so'ng vatan ozodligi uchun jangda halok bo'lgan Milliy qahramonga ko'rsatiladigan darajada izzat-hurmat bajo keltirish to'g'risidagi farmonga hech ikkilanmay imzo chekdi. Vatandoshlarga ko'tarinki ruhdagi murojaatida (bu murojaat sahar mardondan radio va televideniening barcha kanallari orqali berildi) Prezident Ulug' Onaning janozasi tarixiy voqea bo'lishiga ishonch bildirdi. Biroq , bunday ulug' maqsadni amalga oshirishga g'oyat jiddiy to'siq xalaqit berishi ma'lum bo'ldi. Ulug' Onaning uzoq ajdodlari tomonidan barpo etilgan Makondo huquq tizimida bu darajadagi ulkan hodisa nazarda tutilmagan edi. Qonunlarni suv qilib ichib yuborgan tajribali alkimyogarlari va bag'oyat dono huquq doktorlari fidokorona ravishda Prezidentga Ulug' Onaning janozasida qatnashish imkonini beradigan formulalarni axtarib, sillogizmlar va germeneytika changalzorlarida izlana boshladilar. Siyosiy, moliyaviy va diniy martabadagi kishilar uchun mushkul kunlar boshlandi. Milliy ozodlik kurashi qahramonlarining portretlari va buyuk yunon faylasuflarining haykallari savlat to'kib turgan Kongressning keng va yarim doirali zalida mavhum qonunchilikning dim havosida o'tirib, Ulug' Ona sharafiga to'xtovsiz maqtovlari yog'dirildi, holbuki, bu vaqtda Makondoning sentyabrdagi jazirama issig'i ta'sirida murdada behisob pufakchalar paydo bo'la boshlagan edi . Ulug' Ona to'g'risida gapirishar ekan, ilk bora uning to'qima tebranma oromkursisini, tushdan keyin karaxt bo'lishini, badaniga qo'yiladigan xantal qog'ozlarni tilga olishmayotgan edi. Endilikda bu bokira o'tgan yillar yukidan ozod bo'lgan va u haqda yangi afsonalar to'qilayotgan edi.

Tugamaydigan soatlar so'zlar va so'zlar bilan to'lib-toshib borar, bu so'zlar matbuot dohiylarining sa'y-harakatlari bilan Respublikaning butun hududida jo'shqin aks sado berayotgandi. Voqelikni to'g'ri idrok etish tuyg'usi ato etilgan, kimdir harorat soyada qirq darajaga ko'tarilgan bir vaqtda, Ulug' Onaning jasad

masala hal qilinishini kutib yotganini oliy mashvaratga eslatmaguncha va bepusht qonunchi otalarning dahanaki janglari bo'lmaguncha bu ishlar davom etaverdi. Ammo, barqaror Qonunning pok muhitiga oqilona fikrni olib kirishga urinishlarga hech kim e'tibor ham bergani yo'q . Ulug' Onaning jasadini mo'miyolashni buyurishdi xolos va yana yangi formulalar axtarishga kirishib ketishdi, yana muvofiqlashtirishdi, bahslashishdi, Konstitutsiyaga o'zgartirish kiritishdi , bu o'zgartirishlar Prezidentga tantanali dafn marosimida qatnashish imkonini berdi.

YUqori martabali vaysaqilar tomonidan shunchalik ko'p gap sotildiki, bu gaplar davlat sarhadlaridan o'tib, okean oshib, Kastelgandolfodagi Papa hazratlariga ayon bo'ldi. Aloq-chaloq tush vahimasidan zo'rg'a xalos bo'lgan Oliy Ruhoniy hazratlari vahshiylarcha o'ldirilgan qizning boshini ko'l tubidan qidirayotgan g'avvoslarga o'ychan tikilib turardi. Keyingi haftada gazetalar faqat shu dahshatli voqea to'g'risida yozishgan va Oliy Ruhoniy hazratlari uning yozgi rezidensiyasi yaqinida sodir etilgan bu jinoyat siriga befarq qololmasdi. Biroq o'sha oqshom hammasi birdaniga o'zgarib ketdi, taxmin etilgan qurbonlarning suratlari gazetalardan birdaniga yo'q bo'ldi va ularning o'rnida qora hoshiya ichida yigirma yoshli qizning portreti paydo bo'ldi. «Ulug' Ona!» – xitob qildi Oliy Ruhoniy hazratlari. Qancha zamonlar oldin Avliyo Pyotr taxtiga o'tirishi munosabati bilan unga sovg'a qilingan noaniq tasvirni, u shu zahotiyoq tanidi. «Ulug' Ona!» – deya bir ovozdan oh urishdi, o'z idorasida o'tirgan kardinallar kollegiyasi a'zolari. Bepoyon nasroniylar imperiyasining boshi ustida yigirma asr ichida uchinchi marta besaranjomlik, chalkashlik, tartibsiz yugur-yugur girdobi charx urdi. Bu oxir-oqibat Oliy Ruhoniy hazratlarini uzun qora qayiqqa o'tqazish bilan yakunlandi. Qayiq uzoq safarga, Ulug' Onaning fantastik janozasiga yo'l oldi.

Gullagan shaftoli bog'lari, eski Appiya yo'li orqada qoldi. Bu yerlarda quyosh benihoya qayg'uli voqeadan bexabar qolgan kinoyulduzlarining badanini yayratar edi. Kastelsantan-jeloning mahobatli tog'lari, ufqda elas-elas ko'rinayotgan Tibr daryosi ko'zdan g'oyib bo'ldi. Avliyo Pyotr ma'badida tortilayotgan oh-vohlar Makondo cherkovlaridagi xo'rsiniqlarga qo'shilib ketdi.

Rim imperiyasi bilan Ulug' Onaning muqaddas mulklari chegarasida joylashgan gadoy topmas botqoqliklardagi chakalakzorlardan odam hididan bezovtalangan maymunlarning chinqiriqlari eshitila boshladi. Bu chinqiriqlar qalin pashshaxona ichida dimdan azob tortayotgan Oliy Ruhoniy hazratlarining tinkasini quritdi. Tun qorong'isida Papaning kattakon qayig'i turli oziqlar solingan qoplar, ko'm-ko'k banan shodalari, parrandalar solingan qafaslar va, tabiiyki, erkaklar va ayollar bilan to'ldi. Ular toleini sinash va Ulug' Onaning janovasi marosimida o'z mollarini sotib foyda ko'rish umidida ishlarini tashlab chiqqan edilar. Xristian cherkovi tarixida birinchi marta Hazrati Oliylari uyqusizlik va tropik hasharotlar chaqishi sababli eti uvishib, qaltirayotgan edi. Ammo Hukmdor Kampir zamini ustida otayotgan tongning sehrli ranglari, iguana va gullayotgan xinagulning azaliy go'zalligini ko'rib , barcha sayohat qiyinchiliklari shu zahoti Papaning yodidan ko'tarildi va bunday fidokorligi uchun yaxshiliklari o'ziga ming chandon bo'lib qaytdi.

Nikanor eshikni uch bora taqillatishlaridan uyg'onib ketdi. Bu Hazrati Oliylarining tashrifidan darak edi. Uydan motam havosi ufurardi. Prezidentning bo'yoqdor va jarangdor nutqlari, deputatlarning qizg'in bahslari (ular baqirishaverib allaqachon bo'g'ilib qolgan va bir-biri bilan imo-ishoralar orqali gaplashishayotgandi) tufayli yuzlab odamlar issiq go'shalarini tark etib, kimdir yolg'iz o'zi, kimdir katta guruhlariga qo'shilib, Ulug' Onaning uyiga etib kelib, yo'sin bosgan zinapoya maydonchalari, dim boloxonalar va qorong'i dahlizlarni to'ldira boshladi. Kechikkanlar bo'lsa, shinaklar, kuzatuv minoralari, tirqishlar, xullas, duch kelgan joyda qo'nim topdilar. Asosiy hashamatli zalda esa, Ulug' Onaning mo'miyolangan jasadi oliy qarorni kutib yotar, ustidagi telegrammalar borgan sari tog'day yuksalib borar edi. Ko'z yoshi to'kaverib holdan toygan ayol va erkak jiyanlar o'zaro badgumonlik jazavasiga tushib, jasaddan bir qadam ham uzoqlashmayotgandilar. Jasad asta-sekin quruqshab borardi.

Xullas, jahon yana anchagacha asabiy kutish holatida yashadi. Munitsipalitet zallaridan birida devor bo'ylab ustiga charm sirilgan kursilar, stol ustiga tozalangan suv solingan grafin qo'yilgan edi. Bu yerda uyqusizlikdan azob chekayotgan Oliy Ruhoniy hazratlari xotira daftarlari va farmoyishlarni o'qish bilan dim kechalarni qisqartirishga urinayotgan edilar. Kunduzlari u deraza ostida uymalashayotgan bolalarga italyan konfetlari ulashar, chirmovuqgullar bilan o'ralgan shiyponchada Antonio Isabel ota, gohida Nikanor bilan uzundan-uzoq tushlik qilar edi . To

maydon o'rtasiga Pastor Pastran chiqib, barabanlar sadosi – tram-tararam–tam-pam – ostida Oliy Kengash qarorini e'lon qilgunga qadar u ana shunday, tinkani quritadigan issiq kunlarni tugamaydigan haftalarga, haftalarni oylarga ulab yashayverdi. «Davlat va xavfsizligiga tahdid soluvchi jamoat tartibi buzilishi hollari ko'payganligi munosabati bilan Respublika Prezidentiga – tram-tararam–tam-pam – favqulodda vakolatlar beriladi , – tram-tararam–tam-pam, bu vakolatlar unga Ulug' Onaning janozasida qatnashish huquqini beradi! Tram-tararam–tam-pam!»

Tarixiy kun etib keldi . Barvasta yoyandozlar tezlik bilan ko'chalardan odamlarni haydab, respublika peshvolariga yo'l ochdilar. Ko'chalardagi do'konchalar, qimor, lotereya o'yingohlarining peshtaxtalari oldida odamlar g'ujg'on o'ynar, kichkina maydon uzra pashshaxonalar tortilgan, bu yerda bo'yniga ilon o'ralgan folbinlar o'tirar, ular saramas kasalini daf qiladigan va ajaldan asraydigan dorivorlar sotar edilar. Sanxorxelik kir yuvuvchi ayollar , Kabo-de-velalik marvarid izlovchilar, sienagilik ov to'ri to'quvchilar, tasaxeralik qisqichbaqa dudlovchilar, moxanalik tabiblar, manualelik tuz qaynatuvchilar, valeduparalik akkordeonchilar, ayyapelyalik ot o'rgatuvchilar, San-pelayolik papayya sotuvchilar, dakuevalik latifago'ylar, Las -Sabanas-de-bolivarlik orkestr musiqachilari, rebololik yuk tashuvchilar, magdalenalik bekorchilar, mompokslik lo'ttibozlar, hikoya boshida tilga olinganlar va yana ko'plab kishilar zavq-shavq bilan oliy lahzalarni qimirlamay kutib turishardi. Hatto, tantanali forma kiygan, tirnoq va tishlari bo'lgan, yo'lbars terisi yopingan polkovnik Aureliano Buendianing veteranlari gersog Malboro boshchiligida Ulug' Ona va uning yaqinlariga bo'lgan yuz yillik alamini ichiga yutib, yetmish yildan beri behudaga kutayotgan harbiy pensiya to'g'risidagi iltimosnomani Prezidentga topshirish uchun dafn marosimiga etib kelishgan edi.

Ertalabki soat o'n birda jazirama issiqdan jinni bo'layozgan olomon (uning shiddatli siquvini gusarlar kiyimi, jig'ali qalpoq kiygan, saralangan, vazmin tartib posbonlari zo'rg'a ushlab turardi) zavqlanib, birdan bo'kirib yubordi. Telegraf binosi burchagidan qora kostyum-shim, qora, silindrsimon shlyapa kiygan vazirlar va Prezidentning o'zi, ularning orqasidan – parlament komissiyasi, Oliy sud, Davlat kengashi, an'anaviy siyosiy partiyalarning a'zolari, oliy diniy arboblari, banklarning egalari, savdo va sanoat peshvolari savlat to'kib, salobat bilan tantanali yurib kelaverdi. Sochlari to'kilgan, pakana, ancha yoshga borib qolgan Respublika

Prezidenti qachondir orqavoratdan uni oliy hukmdor qilgan va u haqiqatan ham bor ekanini endigina ko'rib turgan kishilarning hayratomuz nigohlari ostida mayda qadam tashlab borardi. Uning yonida o'z qadr-qimmatini anglashdan yanada og'irlashgan arxiepiskoplar va ordenlarining ko'pligidan o'q ham teshib o'tolmaydigan ko'kraklarini kergan qo'mondonlar yurib borishardi, lekin faqat Prezidentdangina oliy hokimiyat yog'dusi yog'ilar edi.

Ipakdan tikilgan motam ko'ylaklarining bir maromdagi shitirlashi ostida bugun va kelajak qirolichalari ikkinchi oqimda suzib borishardi. Dunyo qirolichasi orqasidan birinchi marta yaltiroq, bashang kiyinmagan mango qirolichasi, yashil ayuyama qirolichasi, gvineya banani qirolichasi, unli yukka qirolichasi, guayyava qirolichasi, kokos moyi qirolichasi, qora loviya qirolichasi, iguana tuxumining ikki yuz yigirma olti metrlik bog'lami qirolichasi hamda bu yerda tilga olinmagan va sanab adog'iga etib bo'lmaydigan boshqa qirolichalari borishardi. Agar bu qirolichalarning hammasini eslaydigan bo'lsak, uzundan-uzoq ro'yxatni o'qib ado qilguncha o'quvchi charchab qolishi turgan gap.

Foniy dunyodan sakkizta mis taglik bilan ajratilgan va boshdan-oyoq abadiyat formaliniga to'yingan holda qizil gajimli tobutda yotgan Ulug' Ona o'z qudratining butun buyukligini anglab yetolmas edi. Dim havoda ayvonda o'tirgan chog'lari orzu qilgan barcha narsalar mana, endi, qirq sakkizta madhiya yangragan paytda ro'yobga chiqdi. Butun bir davrning timsoliga aylangan oliy martabali zotlar uning xotirasiga hurmat bajo keltirdilar. Marhuma o'limi oldidan alahsiraganida ko'ziga Papaning Vatikan bog'lari ustidan oltin aravada uchib o'tayotgani ko'ringan edi. Endi bo'lsa, tropik jazirama issiqdan palma elpig'ichi yordamida qutulgan Oliy Ruhoniy hazratlarining o'zlari mo'tabar tashriflari bilan jahonda eng tantanali janozada hozir bo'lib, marhumaning ruhini shod qildilar.

Misli ko'rilmagan marosim shohidi bo'lgan oddiy odamlar garangsib, hukmfarmo uyi ostonasida sodir bo'layotgan ochko'zlarcha talashishlarni ko'zdan qochirdilar. Bu yerda eng mashhur zotlar talashib, dahanaki jang qilishdi, pirovardida ularning eng zo'rlari Ulug' Onaning tobutini ko'tarib chiqish sharafiga muyassar bo'ldi. Makondoning tandirdek qizib yotgan ko'chalaridan ilgarilayotgan motam korteji

orqasidan suzib kelayotgan quzg'unlarning qo'rqinchli soyasiga hech kim e'tibor qilmadi. Marosimdan keyin barcha ko'chalarda qo'lansa chiqindilar qolganini hech kim ko'rmadi. Ulug' Onaning ayolu erkak jiyanlari, sig'indilari va erkatoylari, shuningdek, qarollari ham jasadni olib chiqishdi deguncha, pollarni, devorlarni buzib, eshiklarni ko'chira boshladilar, bir so'z bilan aytganda, qadrdon uyni bo'lishib olishga kirishdilar. Lekin ikki haftalik tilovat qilishlar , madhiya o'qishlardan so'ngra kattakon qo'rg'oshin taxta bilan qabrning ustini yopishgan chog'larida olomonning qattiq uh tortib, engil tin olganini ularning hammasi eshitdi.

Yangi davr boshlanganining guvohi bo'layotganliklariga bu yerda hozir bo'lgan ba'zi kishilarning fahm-farosati etdi.

Gunohlarga botgan bu dunyoda o'zining buyuk vazifasini o'tab bo'lgan Oliy Ruhoniy hazratlari endi narigi dunyoga rihlat qilsa ham bo'laverardi. Endi Prezident davlatni o'zi xohlaganday boshqarishi mumkin edi, bugun va o'tmish qirolichalari endi sevgan kishilariga turmushga chiqishlari, bola tug'ishlari, oddiy odamlar bo'lsa, bundan keyin Ulug' Ona mulkning istalgan joyida pashshaxona qurishi mumkin edi. Chunki bandalar orasida bunga qarshi chiqishi mumkin bo'lgan va buning uchun cheksiz hokimiyatga ega bo'lgan Ulug' Onaning o'zi qo'rg'oshin taxta og'irligi ostida chiriy boshlagan edi.

Endilikda uy oldidagi o'rindiqda o'tirib olib , hammasini qanday bo'lgan bo'lsa, shundayicha aytib beradigan odamni zudlik bilan qidirib topish vaqti keldi. Uning hikoyasi kelgusi avlodlarga saboq bo'lsin va kuldirsin, qavlsiz kimsalarning bari bitta ham qolmay bu tarixni bilib olsinlar, bo'lmasa bir falokat yuz beradi-yu, chorshanba kuni ertalab serg'ayrat farroshlar keladida, Ulug' Onaning tarixiy janozasidan qolgan barcha axlatlarni supurib tashlaydilar.

t.me/e_kutubxona uchun tayyorlandi